

Л.В. Мафтин

Розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Л.В. Мафтин

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗРОСТАЮЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Методичні рекомендації до вивчення курсу

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2024

УДК 373.3.015.31:159.942](072)

М 359

Друкується за ухвалою Вченої ради
факультету педагогіки, психології та соціальної роботи
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
(Протокол № 5 від 19.12.2024 р.)

Рецензенти:

Романюк С.З. - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та методики початкової освіти факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Колтунович Т.А. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Відповідальний редактор – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та методики початкової освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Світлана Романюк

Мафтин Л.В.

М 359 Розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості: метод. реком. до вивчення курсу. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2024. 62 с.

Видання містить завдання для перевірки початкових досягнень студентів, рівня засвоєння отриманих знань, самостійної роботи з навчальної дисципліни «Розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості».

Для студентів педагогічних закладів вищої освіти.

УДК 373.3.015.31:159.942](072)

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2024

© Мафтин Л.В., 2024

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасне суспільство висуває перед людиною нові вимоги, ставить завдання вдосконалення знань, професійної майстерності, ефективності у своїй життєдіяльності. У цьому контексті актуалізується роль емоційного інтелекту, як одного із чинників конструктивної взаємодії, ненасильницького спілкування, а отже, успішності людини.

Особливої ваги нині набувають уміння розуміти та керувати своїми емоціями, слухати та чути іншого. На цьому наголошується в основних нормативних документах у галузі освіти, де серед ключових компетентностей визначені ті, що стосуються й розвитку емоційного інтелекту: регулювати власну поведінку, управляти емоціями, застосовувати емоційний інтелект, оцінювати ризики та приймати рішення, справлятися з життєвими труднощами, співпрацювати з іншими, виявляти ініціативу, творити й т. п..

Навчальна дисципліна **«Розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості»** є вибірковою дисципліною для здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти різних спеціальностей факультету педагогіки, психології та соціальної роботи.

Курс спрямований на вивчення природи емоційного інтелекту, індивідуально-психологічних та вікових особливостей його розвитку, психолого-педагогічного інструментарію розвитку, застосування у майбутній професійній діяльності.

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти професійні компетентності для здійснення успішної діяльності щодо розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.

Навчальну дисципліну структуровано таким чином, щоб надати студентам необхідні знання про феномен емоційного інтелекту, розкрити психологічні закономірності, структурні компоненти EQ; виокремити вікові та статеві особливості емоційного інтелекту та чинники його розвитку; ознайомити з методами діагностики, сформувати у здобувачів вищої освіти досвід практичного застосування знань щодо розвитку емоційного інтелекту в майбутній професійній діяльності.

3.Пререквізити. «Педагогічна психологія»,«Психологія», «Вікова психологія», «Людина в сучасному соціумі».

Результати навчання.

Дисципліна спрямована на формування таких загальних і професійних компетентностей:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
- Здатність працювати автономно.
- Здатність реалізовувати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування системи освіти, усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.
- Здатність керувати своїми емоційними станами, усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, здійснювати моніторинг своєї (та колег) педагогічної діяльності і визначати траєкторію особистісно-професійного розвитку.
- Здатність до змістово-функціонального моделювання та управління освітнім процесом, прогнозування перспектив педагогічної діяльності, визначення умов і ресурсів професійного розвитку впродовж життя.

Програмні результати навчання

- Критично осмислювати та інтегрувати знання про концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування освіти в Україні.
- Демонструвати знання та розуміння видів і форм професійного розвитку вчителя з урахуванням змін в освітній політиці, виявляти творчу ініціативу для підвищення свого фахового рівня, самопрезентувати власний професійний імідж.
- Знати основні стратегії та умови формування позитивної мотивації до навчання і самооцінки учнів, застосовувати технології розвитку критичного мислення (розуміння себе, своїх цінностей та потреб, здатності до осмислення власних рішень та їх наслідків, навичок рефлексії).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати: основні наукові підходи до розуміння феномену емоційного інтелекту; моделі ЕІ; складові ЕІ; чинники, що впливають на розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості; основні принципи та механізми розвитку ЕІ зростаючої особистості;

уміти: розуміти зміст, структуру та особливості «емоційного інтелекту»; виокремлювати й аналізувати чинники, що обумовлюють розвиток ЕІ особистості; знаходити та аналізувати інформаційні джерела щодо методів діагностики рівня ЕІ та його розвитку, усвідомлення емоцій та здатності керування ними; володіти технологічним інструментарієм розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.

Загальна інформація про дисципліну

Рік підготовки - 2; семестр - 3, кредитів - 3; годин - 90; лекції - 15/6; семінари - 15; самостійна робота - 60/84, вид підсумкового контролю - залік.

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади розвитку емоційного інтелекту особистості

Тема 1. Вступ до дисципліни. Феномен емоційного інтелекту. Мета курсу, значення у системі професійної підготовки. Сутнісні характеристики емоційного інтелекту. Розвиток уявлень про емоційний інтелект у зарубіжній та вітчизняній науці. Теорії та моделі емоційного інтелекту. Емоційний інтелект як передумова розвитку успішної особистості.

Тема 2. Структурні компоненти емоційного інтелекту. Структура емоційного інтелекту. Функції емоційного інтелекту. Емоції та почуття: види, призначення. Емпатія. Генеза емоційного інтелекту особистості в період дитинства і дорослішання. Чинники розвитку емоційного інтелекту особистості.

Тема 3. Діагностика емоційного інтелекту зростаючої особистості. Діагностичний інструментарій рівня розвитку ЕІ. Проективні методики дослідження емоційного інтелекту. Новітні методики дослідження емоційного інтелекту зростаючої особистості.

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості

Тема 1. Формування емоційної компетентності зростаючої особистості. Роль батьків у процесі виховання емоційної культури дитини. Емоційна компетентність вчителя як чинник гуманізації освіти. Психолого-педагогічні умови розвитку ЕІ зростаючої особистості в освітньому процесі.

Тема 2. Методи та прийоми розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості. Особливості розвитку внутрішньоособистісного та міжособистісного компонентів емоційного інтелекту. Форми, методи й засоби забезпечення емоційності навчального процесу. Техніки, методи, вправи розвитку ЕІ зростаючої особистості

Тема 3. Емоційний інтелект у структурі саморегуляції емоційного стану особистості. Поняття саморегуляції. Види саморегуляції. Методи саморегуляції емоційних станів особистості.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема. Емоційний інтелект: феноменологія поняття. Емоційний інтелект як наукове поняття, його складові. Моделі ЕІ та їх характеристика. Значення емоційного інтелекту в житті людини.

Тема. Складові емоційного інтелекту зростаючої особистості. Структурні компоненти емоційного інтелекту та їх характеристика: емоційний, когнітивний, поведінковий. Інтелект і емоції. Емпатія. Функції ЕІ та їх характеристика. Етапи становлення емоційного інтелекту в онтогенезі дитинства та дорослішання. Чинники розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.

Тема. Діагностичний інструментарій рівня розвитку емоційного інтелекту особистості. Методи дослідження емоційної сфери особистості. Методики визначення рівня емоційного інтелекту зростаючої особистості та їх характеристика. Особливості використання методичних засобів діагностики ЕІ зростаючої особистості.

Тема. Психолого-педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості. Атмосфера емоційного комфорту. Емоційність освітнього процесу. Партнерська взаємодія учасників освітнього процесу. Емоційне спілкування в освітньому середовищі.

Тема. Способи розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості. Алгоритм ознайомлення молодших школярів із власними емоціями і почуттями. Психологічні практики розвитку емоційного інтелекту. Психолого-педагогічні прийоми, методи, технології цілеспрямованого формування складових ЕІ зростаючої особистості. Методичні рекомендації батькам та вчителям щодо розвитку ЕІ зростаючої особистості. Методики розвитку ЕІ. Арт-терапія як метод розвитку емоційного інтелекту.

Тема. Саморегуляція емоційного стану особистості. Саморегуляція як структурна складова емоційного інтелекту. Компоненти емоційної регуляції. Прийоми і техніки саморегуляції емоційного стану особистості.

ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема. Історія дослідження феномену емоційного інтелекту.

Тема. Емоції та почуття.

Тема. Діагностика емоційної сфери особистості.

Тема. Концептуальні засади Нової української школи і розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості.

Тема. Ненасильницьке спілкування як метод розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.

Тема. Методи та техніки зменшення тривожності зростаючої особистості.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1 Теоретичні засади розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості

Тема. Емоційний інтелект: феноменологія поняття

Питання для обговорення

1. Емоційний інтелект як наукове поняття, його складові.
2. Моделі емоційного інтелекту та їх характеристика.
3. Значення емоційного інтелекту в житті людини.

Ключові поняття: інтелект, розум, мислення, інтелектуальні здібності, ментальні здібності, соціальний інтелект, емоційний інтелект, моделі емоційного інтелекту, адаптивність, асертивність, самооцінка, мотивація

Інформаційні джерела

1. Августюк, Марія. Основні аспектні характеристики моделей емоційного інтелекту. *Вісник Львівського університету. Серія Психологічні науки*. 2021. Випуск 8. С.3-9.
2. Андреева І. М. Сучасні уявлення про емоційний інтелект та його місце у структурі особистості. *Журнал Рівненського державного університету. Філософія. Психологія*. Вип. 2. Рівне, 2017. С. 104-109.
3. Боковець О.І. Емоційний інтелект як ресурс психічного здоров'я. *Габітус. Психологія особистості*. 2022. Вип. 37. С. 68–75.
4. Борисенко К.Ю. Сутність поняття «емоційний інтелект» у психолого-педагогічній літературі. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. № 1 (1). С. 83–90.
5. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Переклад з англ. С.Л. Гумецької. Харків: Віват, 2020. 512 с.
6. Ракітянська Л. Сутність та зміст поняття «емоційний інтелект». *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2018. Вип. 4. С. 35-42.

Завдання для самоконтролю

1. Ранжуйте поняття «інтелект», «розум», «мислення», «емоційний інтелект».
2. Зробіть порівняльний аналіз моделей емоційного інтелекту.
3. Обґрунтуйте значення емоційного інтелекту в житті людини.

Завдання для роботи у групах

I. Обґрунтуйте або спростуйте тезу новітніх наукових досліджень проблеми ЕІ про те, що на сучасному етапі розвитку суспільства одним з найбільш актуальних питань психологічної науки є поняття «емоційний інтелект».

II. Чи вірне твердження: «Між коефіцієнтом інтелекту людини і її успіхами немає прямого зв'язку»? Відповідь обґрунтуйте.

III. Зробіть порівняльний аналіз основних моделей емоційного інтелекту: Д.Гоулман, Р.Бар-Он, П.Саловей - Д.Майер. Що є спільним конструктором цих моделей?

IV. Прокоментуйте вислів: «Керуйте своїми почуттями, поки Ваші почуття не почали керувати Вами» *Публій Сірус*, римський поет, I ст. до н.е.

V. Чи погоджуєтеся ви з висловом Гіббса «У корпоративному світі IQ дає вам роботу, але ЕІ дає вам підвищення»? Відповідь обґрунтуйте з точки зору Вашої майбутньої професії.

Захист завдань самостійної роботи: перевірка термінологічного словника ключових понять теми; аналіз таблиці етапів розвитку уявлень про емоційний інтелект у зарубіжній психології та історичних передумов виникнення теорії емоційного інтелекту; перевірка конспектів новітніх наукових праць вітчизняних вчених щодо проблематики досліджень феномену емоційного інтелекту.

Підсумки роботи

Тема. Складові емоційного інтелекту зростаючої особистості

І. Частина

Питання для обговорення

1. Структурні компоненти емоційного інтелекту та їх характеристика: емоційний, когнітивний, поведінковий.
2. Інтелект і емоції. Емпатія.
3. Функції емоційного інтелекту та їх характеристика.

Ключові поняття: емоції, почуття, афект, настрій, стрес, емпатія, емоційність, емоційно чутлива особистість; регулююча, стресозахисна, адаптивна функції; самоконтроль, самосвідомість, алекситимія; емоційна компетентність, емоційна грамотність.

Інформаційні джерела

1. Буркало Н.І. Психологічні особливості емоційного інтелекту. *Психологічний журнал*. 2019. Т.5. Вип.7. С. 34-49.

2. Котик Т.М. Сутність емоційного інтелекту та його значення для розвитку та життя дитини. Емоції та почуття. Їх види та призначення. *Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи: навчально-методичний посібник для вчителів початкової школи*. 2020. Тернопіль: Астон. С.13-31.

3. Москаленко В.В., Максьом К.В.. Емоційний інтелект: характеристика феномену та його структурні складові. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 2019, К.: Видавництво «Фенікс». Т. XII. Психологія творчості. Випуск 25. С.203-2011.

4. Приходько Ю.О., Лелюх-Степанчук О.О. Когнітивний компонент у структурі емоційного інтелекту молодшого школяра. *Освітньо-науковий простір : науковий журнал*. Вип. 3 (2 – 2022) / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. С.100-108

5. Сухопара І.Г. Вікові особливості молодших школярів у контексті розвитку емоційного інтелекту. *Наукові записки*

Вінницького державного педагогічного інституту Імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. 2020. Вип. 62. С.225-230.

Завдання для самоконтролю

1. Назвіть і охарактеризуйте основні структурні компоненти емоційного інтелекту.
2. Розкрийте зміст понять: «емоції», «почуття», «емпатія».
3. Перелічіть функції емоційного інтелекту. Охарактеризуйте їх.

Термінологічний диктант

Завдання для роботи у групах

I. Розкрийте значення емоцій та обґрунтуйте їх вплив на життя людини згідно вікової періодизації розвитку.

II. Охарактеризуйте види емпатії. Обґрунтуйте погляди Мартіна Гофмана розвиток емпатії.

III. Дайте характеристику первинним (базовим) і вторинним (ситуативним) емоціям.

IV. Доведіть, що емоційний інтелект є багатофункціональним явищем. Конкретизуйте стресозахисну та адаптивну функції EI.

V. Прокоментуйте вислів: «Ні слова, ні думки, ні навіть вчинки наші не виражають так яскраво нас самих і наше ставлення до світу, як наші почування» (*К.Д.Ушинський*).

Виконання завдань практичного змісту:

- пригадайте ситуацію з Вашого минулого досвіду і визначте в ній подію, емоцію та думку (заповніть таблицю):

Подія	
Емоція	
Думка	

- напишіть есе про один із найприємніших епізодів Вашого життя (зверніть увагу на опис емоційного стану).

Виконання вправ: «Тренуємо емоції», «Позитивне мислення».

Захист завдань самостійної роботи: перевірка пошукової роботи (новітні публікації з теми «Емоційність як інтегральна властивість особистості»); систематизація таблиці ознак комунікативних емоцій; дидактична скринька вчителя для

забезпечення ефективного розвитку навичок і вмінь розуміння емоцій іншої людини та керування власними емоціями.

Підсумки роботи.

II. Частина

Питання для обговорення

1. Етапи становлення емоційного інтелекту в онтогенезі дитинства та дорослішання.

2. Вікові та гендерні особливості розвитку ЕІ зростаючої особистості.

3. Чинники розвитку ЕІ зростаючої особистості.

Ключові поняття: онтогенез, раннє дитинство, дошкільне дитинство, молодші школярі, підлітки, зростаюча особистість, гендер, спадковість, очікування батьків, самосвідомість, синтонічність, андрогінність, емоційний зв'язок, прихильність

Інформаційні джерела

1. Зарицька В.В. Соціально-психологічні чинники розвитку емоційного інтелекту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Психологія. 2021. № 2. С. 19-22.

2. Лелюх-Степанчук О.О. Гендерні особливості розвитку емоційного інтелекту особистості. *Науковий Часопис НПУ імені Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки*: 36. Наукових праць. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. С.38-45.

3. Назарук Н.В. Онтогенетичні аспекти розвитку емоційного інтелекту. *Теорія і практика сучасної психології*. 2018. № 3. С. 211-215.

4. Сухопара І.Г. Чинники розвитку емоційного інтелекту молодших школярів у контексті нової української школи. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. Педагогічні науки: збірник наукових праць. 2019. № 2 (65). С. 296-301.

5. Шпак М. М. Психологічна концепція розвитку емоційного інтелекту особистості в онтогенезі. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки*. Київ. 2020. Вип. 10 (55). Т. 12. С. 125-134

Завдання для самоконтролю

1. Назвіть і охарактеризуйте етапи становлення емоційного інтелекту в онтогенезі дитинства та дорослішання.
2. Розкрийте чинники, що впливають на розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості.
3. Обґрунтуйте гендерні особливості розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.

Термінологічний диктант.

Завдання для роботи у групах

I. Назвіть і охарактеризуйте особливості розвитку емоційної сфери немовляти.

II. Назвіть і охарактеризуйте особливості розвитку емоційної сфери людини у ранньому дитинстві.

III. Назвіть і охарактеризуйте особливості розвитку емоційної сфери в дошкільному дитинстві.

IV. Назвіть і охарактеризуйте особливості молодшого шкільного віку в контексті розвитку емоційного інтелекту.

V. Назвіть і охарактеризуйте особливості підліткового віку в контексті розвитку емоційного інтелекту.

Робота з індивідуальними картками:

- Доведіть, що соціальні чинники можуть здійснювати як позитивний вплив на розвиток особистості за сприятливих умов, так і негативний вплив, якщо відповідні умови відсутні.

- Назвіть біологічні чинники, які впливають на розвиток емоційного інтелекту молодших школярів, дайте їх характеристику.

- Назвіть педагогічні чинники, які впливають на розвиток ЕІ молодших школярів, дайте їх характеристику.

- Розкрийте гендерні особливості розвитку ЕІ зростаючої особистості.

Захист завдань самостійної роботи: перевірка порівняльної таблиці етапів розвитку емоційного інтелекту в онтогенезі дитинства та дорослішання; обговорення статті: Коць Михайло. Гендерні особливості емоційного інтелекту дітей з особливими освітніми потребами. *Психологія: реальність і перспективи. Збірник наукових праць РДГУ.* 2021. № 16. С.98-105.

Підсумки роботи

Тема. Дігностичний інструментарій рівня розвитку емоційного інтелекту особистості

Питання для обговорення

1. Методи дослідження емоційної сфери особистості.
2. Методики визначення рівня емоційного інтелекту зростаючої особистості та їх характеристика.
3. Особливості використання засобів діагностики емоційного інтелекту зростаючої особистості.

Ключові поняття: діагностика, діагностичний інструментарій, методи діагностики, засоби діагностики, емпіричні методи дослідження, проєктивні методики

Інформаційні джерела

1. Августюк М.М. Теоретичний аналіз концептуальних підходів до операціоналізації емоційного інтелекту. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2021. № 13. С. 81–87.

2. Волік Н. Практичні аспекти діагностики емоційного інтелекту дошкільника. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2020. Вип. 2. С. 138-148.

3. Дерев'янка С.П., Лавренко С.А. Методичні засоби діагностики емоційного інтелекту у дітей. *Вісник Львівського університету*. Серія: Психологічні науки. Львів. 2020. Вип. 7. С. 23–29.

4. Зарицька В.В. Методика дослідження емоційного інтелекту особистості. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. № 3. Т.2. С. 37-41.

5. Котик Т.М. Діагностичні методики як засіб виявлення стану розвитку емоційного інтелекту молодших школярів. *Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи: навчально-методичний посібник для вчителів початкової школи*. Тернопіль: Астон, 2020. С.31-40.

6. Яцюк М. Психодіагностичний інструментарій у вивченні емоційного інтелекту та його складових. *Емоційний інтелект особистості (на хвилі Нової української школи): Навчально-методичний посібник*. 2019, Вінниця: Діло. С.28-72.

Завдання для самоконтролю

1. Розкрийте зміст понять «діагностика», «діагностичний інструментарій».
2. Назвіть і охарактеризуйте методи дослідження емоційної сфери особистості.
3. Назвіть і охарактеризуйте методики визначення рівня ЕІ зростаючої особистості.
4. Визначте особливості використання засобів діагностики емоційного інтелекту дітей.

Завдання для роботи у групах

I. Назвіть емпіричні методи дослідження емоційного інтелекту; зробіть порівняльну характеристику. Конкретизуйте вимоги до їх застосування.

II. Назвіть і охарактеризуйте найбільш поширені проєктивні методики діагностики емоційного стану молодшого школяра. Обґрунтуйте їх переваги та недоліки.

III. Розкрийте особливості діагностики переживань за мовленням дитини. Поміркуйте, за яких умов діагностика емоцій за мовленням є вкрай актуальною? Назвіть сфери застосування психодіагностики емоцій за мовленням.

IV. Чи можна визначити рівень розвитку ЕІ людини за її мовленням? Відповідь обґрунтуйте. Наведіть приклади.

V. Розкрийте особливості діагностичної методики «Незакінчені оповідання». Наведіть приклади (4).

Робота з індивідуальними картками

- Розкрийте особливості діагностичної методики Е.Іванової «Словник емоцій» і «Тест лицьової експресії».
- Розкрийте зміст методики дослідження емоційного інтелекту особистості В. Зарицької.
- Розкрийте особливості діагностичної методики Г.Урунтаєвої «Розуміння емоційних станів».
- Розкрийте особливості діагностичної методики «Як ти відчуваєшся?» (за А.Кошелевою).
- Розкрийте особливості діагностичної методики «Емоційна ідентифікація» О. Ізотової.
- Розкрийте особливості діагностичної методики «Емоційна піктограма» М. Кузьмішевої.

- Розкрийте особливості діагностики емоційного стану дитини з використанням кольорового тесту Люшера.

- Розкрийте особливості діагностичної методики «Як ти відчуваєшся?».

- Розкрийте особливості діагностичної проєктивної методики «Людина під дощем».

- Розкрийте особливості застосування методики «Неіснуюча тварина» та її інтерпретації при діагностиці емоційної сфери дитини.

Захист завдань самостійної роботи: перевірка пошукової роботи із систематизації новітньої літератури щодо: сучасних підходів до діагностики емоційної сфери особистості, специфіки використання фізіологічних параметрів у діагностиці емоційних станів зростаючої особистості; обговорення статті Пилипенко О.М. Особливості діагностики емоційного інтелекту молодших школярів із мовленнєвими порушеннями. *Логопедія*. 2016. № 8. С. 73-78.

Підсумки роботи

Змістовий модуль 2

Практичні аспекти розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості

Тема. Психолого-педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості

Питання для обговорення

1. Стилі батьківського виховання та їх вплив на формування емоційної сфери дитини.

2. Атмосфера емоційного комфорту як важлива умова розвитку емоційного інтелекту та її значення для емоційної сфери дитини.

3. Партнерська взаємодія учасників освітнього процесу. Емоційне спілкування в освітньому середовищі.

Ключові поняття теми: стилі виховання, емоційна сфера дитини, безпечне освітнє середовище, емоційний комфорт, партнерська взаємодія, емоційне спілкування, адекватна самооцінка, психологічна гнучкість

Інформаційні джерела

1. Волік Наталія. Педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту в закладі дошкільної освіти. *Науковий вісник мелітопольського державного педагогічного університету*. Серія: педагогіка. 2022. № 2 (29). С.162-169.

2. Зобенько, Н.А. Психолого-педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту учнів в освітньому процесі сучасної початкової школи. *Імідж сучасного педагога*, 2023. №2 (209), 99–107. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-2\(209\)-99-107](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-2(209)-99-107)

3. Котик Т.М. Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. для вчителів початкової школи. Тернопіль : Астон, 2020. 192 с.

4. Прахова С. А., Макаренко Н. М. Формування емоційного інтелекту як необхідної компетенції на шляху соціалізації дитини. *Psychological journal*. 2020. No 6 (2). С. 134–142.

5. Шпак М. М. Психологія розвитку емоційного інтелекту молодших школярів : монографія. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2016. 372 с.

Завдання для самоконтролю

1. Назвіть стилі батьківського виховання та розкрийте їх вплив на формування емоційної сфери дитини.

2. Аргументуйте важливість атмосфери емоційного комфорту як однієї із умов розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.

3. Розкрийте особливості партнерської взаємодії учасників освітнього процесу та роль емоційного спілкування в освітньому середовищі.

Завдання для роботи у групах

I. Доведіть, що емоційне спілкування в освітньому середовищі є однією із умов розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості. Наведіть приклади.

II. Обґрунтуйте тезу про те, що взаємини в родині, любов дорослих є умовою позитивного емоційного розвитку дитини, її емоційного благополуччя. Запропонуйте поради батькам щодо підтримки дитини та розвитку її емоційної сфери.

III. Доведіть, що наочність і мультимедійні засоби є однією

з умов розвитку емоційного інтелекту молодшого школяра. Наведіть приклади.

IV. Доведіть, що скоординованість дій усіх учасників освітнього процесу та їх партнерська взаємодія є необхідною умовою розвитку ЕІ зростаючої особистості.

V. Обґрунтуйте необхідність емоційності змісту навчального матеріалу, що вивчається, як однієї із педагогічних умов розвитку ЕІ молодшого школяра. Наведіть приклади.

Захист завдань самостійної роботи: перевірка таблиці чинних нормативних документів щодо розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості; тезовий конспект статті : Сухопара, Ірина. Емоційна компетентність вчителя в контексті Нової української школи. *Наукові записки БДПУ*. Серія Педагогічні науки. 2020. Вип.1. С. 111.-122.

Підсумки роботи

Тема. Способи розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості

Питання для обговорення

1. Алгоритм ознайомлення молодших школярів із власними емоціями і почуттями.

2. Практики розвитку емоційного інтелекту.

а) психолого-педагогічні прийоми, методи, технології формування складових емоційного інтелекту зростаючої особистості;

б) арт-терапія як метод розвитку емоційного інтелекту.

3. Методики розвитку емоційного інтелекту

а) методичні рекомендації батькам та вчителям щодо розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.

Ключові поняття теми: емоції, почуття, концепція НУШ, емоційний коучинг, арт-терапія, тренінгові технології, комунікація, спілкування, насильство, насильницька комунікація, ненасильницьке спілкування, педагогіка партнерства

Інформаційні джерела

1. Брославська, Г., Дригач, Т. Розвиток емоційного інтелекту учнів початкових класів. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2020. № 1(47), С. 7-13.

2. Котик Т., Кежковська І. Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів як обов'язковий освітній результат нової української школи. *Освітні обрії*. 2020. № 2 (51). С.20-26.

3. Максим О.В. Рябовол Т.А. Методи розвитку емпатії молодших школярів із труднощами пристосування до соціального середовища. *Актуальні проблеми психології*. 2018. № 11. С.79-90.

4. Мельник О.М. Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 73. Т.1. С.128-133.

5. Шпак М.М.. Психологія розвитку емоційного інтелекту молодших школярів : монографія. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2016. 372 с.

6. Яцюк Марія. Емоційний інтелект особистості (на хвилі Нової української школи): Навчально-методичний посібник. Вінниця : Вид-во «Діло», 2019. 105 с.

Завдання для самоконтролю

1. Розкрийте алгоритм ознайомлення молодших школярів із власними емоціями і почуттями.

2. Назвіть і охарактеризуйте практики розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості. Конкретизуйте психолого-педагогічні прийоми, методи, технології формування складових ЕІ зростаючої особистості.

3. Розкрийте особливості застосування Арт-терапії як методу розвитку ЕІ.

4. Опишіть загальноприйняті методики розвитку емоційного інтелекту особистості. Узагальніть методичні рекомендації батькам та вчителям щодо розвитку ЕІ зростаючої особистості.

Завдання для роботи у групах

I. Запропонуйте та продемонструйте практичні заняття для молодших школярів з метою розвитку емоційного інтелекту.

II. Доведіть вагомість емоційного коучингу для розвитку ЕІ. Конкретизуйте відмінності між коучингом і наставництвом.

III. Розкрийте суть практики уважності: розвиток умінь розпізнавати емоції інших людей, розуміти почуття партнера по спілкуванню.

IV. Назвіть засоби розвитку ЕІ молодших школярів. Охарактеризуйте специфіку їх застосування у роботі з молодшими школярами.

V. Обґрунтуйте вибір вчителем методів та прийомів для того, аби урок сприяв розвитку емоційного інтелекту молодших школярів. Наведіть приклади.

VI. Розкрийте методiku використання арт-технік у процесі розвитку емоційного інтелекту молодших школярів.

VII. Доведіть ефективність методу ненасильницького спілкування в розвитку ЕІ зростаючої особистості. Наведіть приклади.

Робота з індивідуальними картками

- Обґрунтуйте мету мотиваційно-ціннісного етапу формування ЕІ молодших школярів.

- Розкрийте зміст пізнавального етапу формування ЕІ молодших школярів.

- Розкрийте зміст навчального етапу формування ЕІ молодших школярів.

- Дайте характеристику практичного етапу формування ЕІ молодших школярів.

- Розкрийте зміст творчого етапу формування ЕІ молодших школярів.

- Обґрунтуйте структуру проведення тренінгових занять з розвитку ЕІ зростаючої особистості.

- Розкрийте особливості педагогічного супроводу як одного із напрямів розвитку ЕІ.

- Розкрийте специфіку реалізації компетентнісного підходу в початковій школі в аспекті формування ЕІ учнів.

- Розкрийте специфіку реалізації діяльнісного підходу в початковій школі в аспекті формування емоційного інтелекту учнів.

- Запропонуйте шляхи удосконалення культури емоційної комунікації сучасного вчителя.

Захист завдань самостійної роботи: перевірка таблиці компонентів ненасильницького спілкування; бібліографічної роботи (огляд новітніх публікації з проблеми ненасильницького

спілкування); систематизація принципів ненасильницького спілкування.

Підсумки роботи.

Тема. Саморегуляція емоційного стану особистості

Питання для обговорення

1. Саморегуляція як структурна складова емоційного інтелекту.
2. Компоненти емоційної регуляції.
3. Прийоми і техніки саморегуляції емоційного стану особистості.

Ключові поняття теми: саморегуляція, емоційний стан, емоційний самоконтроль, копінг, тривожність, страх, медитація, аутогенне тренування

Інформаційні джерела

1. Журавльова, Л.П., Шпак, М.М. Саморегуляція в структурі емоційного інтелекту молодших школярів. *Педагогічний процес: теорія і практика* (серія: психологія). 2016. № 3 (54). С. 52-57.

2. Кас'янова, С.Б. Особливості впливу емоційного інтелекту на особистісні ресурси подолання складних життєвих ситуацій. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. Серія «Психологія». 2021. Т. 23, 2 (48). С. 49-57.

3. Кириченко Т.В. Психологічний зміст саморегуляції особистості. *Науковий вісник ХДУ. Серія Психологічні науки*. 2019. Том 1. № 3. С.82-87

4. Кириченко Т.В., Клименко І.В. Саморегуляція як умова активізації психологічних ресурсів особистості. *Наукові перспективи*. Серія «Психологія». Вип. 11. 2022. № 29. С. 455–473.

5. Морін Хілі. Як приборкати тигра. Як навчити дитину керувати емоціями / Переклад з англ. О.Ю. Богданова. Харків: Основа, 2023. 236 с.

6. Поліщук С.А. Діагностика сформованості емоційної саморегуляції людини. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2021. Вип.1. С. 118-124.

7. Чебикін О.Я. Емоційна регуляція пізнавальної діяльності : концепція, механізми, умови. *Психологія і суспільство* :

український теоретико-методолог. соціогуманітарний часопис.
2017. № 3. С. 86– 104.

Завдання для самоконтролю

1. Доведіть, що саморегуляція є важливою складовою емоційного інтелекту особистості.

2. Назвіть і охарактеризуйте компоненти емоційної регуляції.

3. Конкретизуйте психолого-педагогічні прийоми, методи, техніки саморегуляції емоційного стану зростаючої особистості.

Завдання для роботи у групах

I. Доведіть тезу про те, що «самоефективність, як когнітивний механізм лежить в основі саморегуляції різних емоційних станів». Якими шляхами її можна досягнути?

II. Назвіть і охарактеризуйте способи саморегуляції емоційного стану особистості.

III. Дайте характеристику трьом основним ефектам саморегуляції.

IV. Запропонуйте поради щодо підвищення саморегуляції емоційного стану сучасного педагога.

V. Назвіть внутрішні та зовнішні фактори, які впливають на формування саморегуляції та визначають її ефективність. Охарактеризуйте їх.

VI. Прокоментуйте вислів Д. Гоулмана: «Усвідомити свій поганий настрій – означає бажання позбутися його. Таке усвідомлення відрізняється від зусиль, які ми докладаємо, щоб утриматися від дій під впливом емоційного імпульсу. Наказуючи: «Перестань зараз же!» – дитині, чий гнів змусив її вдарити товариша, ми можемо зупинити дію, але не гнів – він і далі кипітиме всередині. Думки дитини все ще будуть зосереджені на тому, що супроводжувало сутичку, і сам гнів нікуди не зникне. Самоусвідомлення має потужний вплив на сильні та неприємні почуття». Запропонуйте техніки роботи з гнівом.

Робота з індивідуальними картками

- Назвіть і охарактеризуйте вербальні способи саморегуляції емоційного стану.

- Назвіть і охарактеризуйте способи саморегуляції емоційного стану, пов'язані з керуванням тонусом м'язів.
- Назвіть і охарактеризуйте ефекти саморегуляції.
- Розкрийте зміст поняття «емоційне благополуччя людини».
- Розкрийте зміст поняття «емоційна культура людини».

Виконання вправ: «Антистресове дихання», «Візуалізація».

Захист завдань самотійної роботи: перевірка пошукової роботи: систематизація методів і технік зменшення тривоги в умовах воєнного стану; ранжування понять «раціональний» та «ірраціональний» страх; тезовий конспект статті : Жучкова, В. *Форми, методи та прийоми корекції навичок саморегуляції молодших школярів. Молодий вчений.* 2021. № 11 (99). С. 164-167. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-11-99-37>

Підсумки роботи.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Загальні методичні рекомендації з організації самотійної роботи студентів

Самотійна робота є ваговою складовою навчальної роботи, її метою є закріплення і поглиблення отриманих здобувачами освіти знань, умінь і навичок, формування культури розумової діяльності та самотійності у пошуку й набутті нових знань.

Форми самотійної роботи визначаються змістом дисципліни, рівнем підготовленості здобувачів освіти, можуть здійснюватися індивідуально або групами, залежно від мети та обсягу конкретної тематики, її складності, рівня умінь студентів, носити навчальний або науково-дослідний характер. Це може бути:

- репродуктивна самотійна діяльність: самотійний перегляд і аналіз рекомендованої літератури, запам'ятовування, повторення навчального матеріалу;
- пізнавально-пошукова самотійна діяльність: добирання літератури з певної проблеми, підготовка доповідей, презентацій, рефератів, написання есе тощо;

- творча самостійна діяльність: участь у науково-дослідній роботі, написання наукових статей, виконання спеціальних творчих завдань, підготовка кваліфікаційної роботи та ін.

Види завдань самостійної роботи з дисципліни «Розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості»: систематизація інформації, отриманої на навчальних заняттях; робота з підручниками та конспектом лекцій; самостійне вивчення окремих тем або питань із розробкою конспекту; опрацювання рекомендованої літератури; написання рефератів, повідомлень, есе; творчі завдання (доповіді, огляди, презентації тощо); здійснення пошукової роботи; підготовка письмових відповідей на дискусійні питання; виготовлення наочності тощо.

Контроль результатів самостійної роботи здійснюється у межах часу, відведеного на обов'язкові навчальні заняття і позааудиторну самостійну роботу з дисципліни, може проходити в письмовій, усній або змішаній формі.

Поради до виконання самостійної роботи: звернути увагу на послідовний алгоритм діяльності з першого дня навчання; удосконалювати навички роботи з науковою літературою, аналізу навчального матеріалу, пошукові уміння; дотримуватися академічної доброчесності; обґрунтовувати зв'язок з майбутньою професійною діяльністю.

ЗМІСТ ЗАВДАНЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ЗМ 1. Теоретичні засади розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості

Тема: Історія розвитку дослідження емоційного інтелекту. На основі аналізу рекомендованої літератури розкрити історичний аспект проблеми емоційного інтелекту, звернути увагу на еволюцію поглядів щодо питання єдності емоційного та раціонального в людині; систематизувати етапи розвитку уявлень про емоційний інтелект у зарубіжній психології (таблиця); узагальнити проблематику досліджень феномену ЕІ в працях вітчизняних вчених (за останні три роки); проаналізувати аргументи критиків концепції емоційного інтелекту, дати відповідь на питання: чи не є термін «емоційний

інтелект» суперечливим?

Література:

1. Карпенко Є.В. Сучасні вектори дослідження емоційного інтелекту особистості. *Психологія і особистість*. 2019. Вип. 1 (15). С.60-72.

2. Кулик Н.А., Гільова Л.Л. Емоційний інтелект: аналіз сучасних західних досліджень. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*. 2017. № 39. С. 79-90.

3. Могиляста С.М. Аналіз теоретичних підходів до дослідження емоційного інтелекту особистості. *Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України*. Т. VI: Психологія обдарованості. Вип. 14. Київ; Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2018. С.362-369.

4. Подофей С.О. Емоційний інтелект особистості й особливості його становлення. *Науковий вісник ХДУ*. Серія Психологічні науки. 2019. № 1. С. 260-265.

5. Ракітянська, Людмила. Становлення та розвиток поняття «емоційний інтелект»: історико-філософський аналіз. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика* (серія: педагогічні науки). 2018. Вип. № 3-4 (56-57). С.36-542.

Тема: Емоції та почуття. Пошукова робота: новітні публікації з теми «Емоційність як інтегральна властивість особистості»; систематизація таблиці ознак комунікативних емоцій; дидактична скринька вчителя для забезпечення ефективного розвитку навичок і вмінь розуміння емоцій іншої людини та керування власними емоціями.

Робота над порівняльною таблицею етапів розвитку емоційного інтелекту в онтогенезі дитинства та дорослішання; тезовий конспект статті: Коць Михайло. Гендерні особливості емоційного інтелекту дітей з особливими освітніми потребами. *Психологія: реальність і перспективи*. Збірник наукових праць РДГУ. 2021. № 16. С.98-105.

Література:

1. Бенькевич Г.А. Витоки емоцій (екскурс в античність): соціокомунікаційний аспект. *Вісник Харківського національного*

університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації». 2019. № 13. С. 4-9.

2. Гаврилькевич В., Фірсова О. Емоційні стани особистості: теоретичне дослідження феномену. *Psychology Travelogs*. 2023. № 3. С. 41-50. <https://doi.org/10.31891/PT-2023-2-15>

3. Гончарук А. Дослідження емоційної сфери особистості: семантичний аналіз. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2024. № 11 (53). С. 64-75.

4. Гуд Г.О. Емоційна сфера особистості: теоретико-методологічний аспект дослідження. *Актуальні проблеми психології*. 2018. Т. 14. Вип.1. С.84-94.

5. Почуття та емоції. *Загальна психологія*: Підручник / О.В. Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. 9-те вид. Київ: Вид-во «Каравела». №, 2020. С.228-253.

Тема: Емоційна сфера особистості та її діагностика. На основі аналізу рекомендованої літератури розкрити зміст поняття «емоційна сфера особистості», звернути увагу на особливості емоційної сфери дітей дошкільного та молодшого шкільного віку; здійснити пошукову роботу із систематизації новітньої літератури щодо: сучасних підходів до діагностики емоційної сфери особистості, специфіки використання фізіологічних параметрів у діагностиці емоційних станів зростаючої особистості; комплексу методик, які дозволяють виявити та порівняти рівень прояву емоцій у дітей дошкільного й молодшого шкільного віку; підготуватися до обговорення статті Пилипенко О.М. Особливості діагностики емоційного інтелекту молодших школярів із мовленнєвими порушеннями. *Логопедія*. 2016. № 8. С. 73-78. Запропонувати рекомендації для батьків і педагогів з метою розвитку емоційної сфери зростаючої особистості.

Література:

1. Гуд Г.О. Емоційна сфера особистості: теоретико-методологічний аспект дослідження. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. праць Ін-ту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. 2018. Т. 14. Вип. 1. С. 84-94.

2. Мазяр О.В. Діагностика особистісної проблеми: емоційна сфера. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. №

1 (4). С.36-41.

3. П'янківська Л. В. Аналіз сучасних поглядів на емоційну сферу особистості. *Логос*. 2019. Т.4. С.21–23.

4. Тимченко А.В. Похилько Д.С. Аналіз сучасних методів діагностики емоцій у дітей. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди*. Психологія. 2017. Вип.55. С.259-268.

5. Шевченко, Ю. Поняття «емоційна сфера» в психологічній літературі. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2023. № 1 (18). С.199-208.

ЗМ. 2. Практичні аспекти розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості

Тема: Концептуальні засади Нової української школи і розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості. Робота над таблицею основних нормативних документів в галузі освіти щодо розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості; аналіз пріоритетів організації освітнього процесу в Новій українській школі (дитиноцентризм, визнання цінності дитинства, радість пізнання, презумпція талановитості дитини, розвиток особистості й умов для її формування, плекання здоров'я учнів, безпека) та обґрунтування їх зв'язку з проблемою розвитку ЕІ; тезовий конспект статті : Сухопара, Ірина. Емоційна компетентність вчителя в контексті Нової української школи. *Наукові записки БДПУ*. Серія Педагогічні науки. 2020. Вип.1. С. 111.-122.

Література:

1. Брославська Г., Дрига Т. Розвиток емоційного інтелекту учнів початкових класів. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2020. № 47. С. 7-13.

2. Кисла О.Ф., Ландар Т.О. Реалізація ідей Нової української школи шляхом взаємодії школи та родини. *Молодий вчений*. Херсон, 2019. Вип. 8. (72), серпень. С. 241-244.

3. Котик Т.М. Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного стану в учнів початкової школи: навчально-методичний посібник для вчителів початкової школи. Тернопіль, Астон, 2020. 192 с.

4. Підгурська В., Голубовська І. Розвиток емоційного інтелекту здобувачів освіти на уроках мовно-літературної освітньої галузі. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2024. Вип. 72. Т. 3. С. 269-275.

5. Сидоренко В.В. Концептуальні засади нової української школи: ключові компетентності, ціннісні орієнтири, освітні результати. *Методист*. 2018. № 5 (77). С.4-21. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/710778/>.

Тема: Ненасильницьке спілкування як метод розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості. Підготувати тематичний конспект - огляд новітніх публікації з проблеми ненасильницького спілкування; робота над таблицею опису компонентів ненасильницького спілкування; систематизація принципів ненасильницького спілкування; розкрити зміст поняття «емоційний коучинг»; підготуватися до обговорення повідомлення на тему: «Значення ненасильницького спілкування в розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості».

Література:

1. Басюк Н.А. Метод ненасильницького спілкування в розвитку емоційного інтелекту майбутніх учителів початкової школи. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. № 12 (8). С.13-19.

2. Бочаріна Н.О., Недибалюк О.С. Основні компоненти розвитку ненасильницького спілкування у дітей молодшого шкільного віку. *Наукові перспективи*. 2022. № 11 (29). С. 405-418.

3. Дикун М.В. Метод ненасильницької комунікації як шлях до ефективного спілкування. *Національна ідентичність в мові і культурі: збірник наукових праць / за заг. ред. А.Г. Гудманяна, О.Г. Шостак. К.: Талком, 2019. С. 153-155.*

4. Кочубей, Вікторія. Принципи ненасильницького спілкування та вирішення конфліктів. *Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи*. Навчальний посібник. Том 2. Київ, 2018. С.99 - 117.

5. Лещук Г.В. Ненасильницька комунікація як механізм ефективної міжособистісної взаємодії в соціономічних професіях. *Науковий журнал Хортицької національної академії*. 2022. №7. <https://journal.khnnra.edu.ua/index.php/njKhNA/article/view/190>

Тема: Методи та техніки зменшення тривожності зростаючої особистості. На основі аналізу рекомендованої літератури висвітлити питання природи тривожності, соціально-психологічних детермінант її виникнення у дитячому віці згідно з теорією К.Хорні, Г.Саллівена, Е.Еріксона; ранжувати поняття «раціональний» та «ірраціональний» страх; обґрунтувати значення відчуття внутрішньої безпеки для емоційної стабільності дитини; пошукова робота щодо систематизації методів і технік зменшення тривоги в умовах воєнного стану; опис психотерапевтичних підходів, спрямованих на зниження тривожності, розкриття стратегії допомоги тривожній дитині; підготуватись до обговорення повідомлення на тему: «Страх як адаптаційний механізм»; тезовий конспект статті : Жучкова, В. *Форми, методи та прийоми корекції навичок саморегуляції молодших школярів. Молодий вчений*. 2021. № 11 (99). С. 164-167. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-11-99-37>

Література:

1. Белякова С.Д. Особливості прояву тривожності та страхів у дітей молодшого шкільного віку в період воєнного стану. *Перспективи та інновації науки*. Серія: Педагогіка. Психологія. Медицина. 2023. № 15. С. 625–636.

2. Білоус О.О. Використання проєктивних методик для діагностики тривожності молодших школярів. *Магістерські студії : альманах / редкол.: Д.С. Мальчикова, Т.С. Корнішева*. Херсон ; Івано-Франківськ, 2023. Вип. 23. С. 181–185.

3. Прахова, С., Макаренко, Н. Напрямки превенції шкільної тривожності молодших школярів: реалії сьогодення та перспективи «нової української школи» (на прикладі лонгітюдного дослідження). *Проблеми сучасної психології* : зб. наук. пр. Запоріжжя, 2019. Вип. 44. С. 234 – 254.

4. Цумарева Н. В. Тривожність як показник емоційного неблагополуччя та індикатор емоційної депривації в дітей молодшого шкільного віку. *Вчені записки ТНУ імені В.І.*

Вернадського. Серія: Психологія. Київ, 2020. Т. 31. № 4. С. 260–266.

5. Щербакowa Т. Зняття тривожності і страхів у дошкільників. *Психолог*. 2020. № 16. С. 21-27.

КОНТРОЛЬ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Комплексний контроль знань студентів з курсу «Розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості» здійснюється на основі результатів проведення поточного, модульного та підсумкового контролю знань(залік).

Форми поточного контролю:

Усне опитування: усна відповідь студента на одне із питань теми; доповнення; участь в обговоренні проблемних питань; виконання аудиторних вправ; робота в групах, захист завдань самостійної роботи.

Письмове опитування: письмова відповідь студента на одне із питань теми, термінологічний диктант, тестування, творче завдання, виконання завдань практичного змісту, конспектування літератури, ведення термінологічного словника, виконання завдань пошукової роботи, модульні контрольні роботи; підсумкова залікова робота.

Форма підсумкового контролю: залік.

Засоби оцінювання: контрольні роботи; тести; повідомлення, реферати; презентації результатів виконаних завдань та самостійних досліджень.

Критерії оцінювання результатів навчання

Критеріями оцінювання навчальної діяльності студентів з курсу «Розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості» є її систематичність, активність і результативність. Показниками систематичності навчальної діяльності є відвідування студентами лекційних, семінарських занять з курсу, своєчасне виконання навчальних завдань, модульних контрольних робіт.

Активність студента на лекційних, семінарських заняттях визначається якістю підготовки до них і рівнем виконання завдань практичного, творчого характеру.

Показником результативності є правильність виконання на семінарських заняттях усіх видів робіт.

Система контролю за навчальною успішністю студентів передбачає поточний, модульний та підсумковий контроль.

Завдання поточного контролю полягає в послідовній перевірці розуміння та засвоєння студентами навчального матеріалу з курсу, якості виконання ними практичних, творчих, пошукових завдань (аудиторних і позааудиторних), здатності усно чи письмово відтворювати навчальний матеріал. Вагомою складовою здійснення поточного контролю є вчасне виконання завдань самостійної роботи.

Завданням модульного контролю є оцінювання засвоєння студентами частини навчального матеріалу дисципліни, що становить у сукупності завершений навчальний модуль. Здійснення модульного контролю передбачає виконання студентами контрольної роботи, яка включає комплекс завдань (контрольні питання, творчі завдання чи тести) з метою перевірки теоретичної підготовки і розв'язання навчально-професійних задач, які дають можливість продемонструвати студентам здатність практично використовувати набуті знання.

Завданням підсумкового контролю є підсумкова перевірка рівня засвоєння студентами теоретичного матеріалу з курсу «Розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості» та здатність практично використовувати набуті знання при відповідях на питання заліку.

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ECTS). Критерієм успішного оцінювання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів (балів) за кожним запланованим результатом навчання.

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення навчальної дисципліни становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (залік). Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю, які були відображені у змістово

-діяльнісній структурі. Кількість балів за кожен модуль становить суму балів за навчальний елемент даного модуля. Питома вага модуля визначається його складністю – це компетенція викладача.

Підсумкова оцінка, як показник вивчення навчальної дисципліни, складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання (**60 балів**) та підсумкового модуль-контролю (залік) – (**40 балів**). Максимальна кількість балів при поточному контролі обов'язкових видів роботи становить 60 балів. Разом: $60+40=100$ балів за **100 бальною університетською шкалою**.

Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складає не менше 60 балів і такий результат їх задовольняє.

Індивідуальна траєкторія здобувача вищої освіти у процесі вивченні навчальної дисципліни – участь у неформальній/інформальній освіті.

Якщо здобувач освіти отримав знання окрім формальної освіти у неформальній/інформальній освіті, *зарахування результатів навчання здійснюється* згідно положення «Про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» та рішення кафедри (на основі аргументування викладача, що тематика семінарів, вебінарів, воркшопів, тренінгів, у яких взяв участь студент підтверджується сертифікатом, програмою, а також відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю тощо).

Розподіл балів, які отримують студенти Поточне оцінювання та самостійна робота:

I модуль: 6 балів: усне, письмове опитування – 4 бали; самостійна робота – 2 бали; модульна контрольна робота – 6 балів (у загальному за I модуль - 30 балів).

II модуль - 7 балів: усне, письмове опитування – 4 бали; самостійна робота – 3 бали; модульна контрольна робота – 9 балів (у загальному за II модуль - 30 балів).

Підсумкове оцінювання.

За I модуль -30 балів, за II модуль - 30 балів; разом - 60 балів; за залік - 40 балів (залік за завданнями: 1 питання - 20 балів; 2 питання - 20 балів, разом - 40 балів); або: тестовий контроль: 1 тест - 1 бал: 40 тестів - 40 балів). Сумарна кількість балів - 100 балів (60+40).

Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність до критичного аналізу теоретичного матеріалу, уміння наводити аргументи та робити висновки; правильність виконання практичних завдань, відсутність плагіату.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
80-89	B	
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Політика академічної доброчесності. Освітня діяльність (викладача і студента) під час вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на принципах співробітництва та академічної доброчесності. Роботи студентів мають бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»

<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivets-koho-natsionalnoho-universytetu.pdf> ;

- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhenni-a-chnu-pro-plahi-at-2023plusdodatky-31102023.pdf> .

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДО КУРСУ (залік)

1. Історичні передумови виникнення теорії емоційного інтелекту.
2. Історія дослідження емоційного інтелекту (зарубіжний та вітчизняний досвід).
3. Моделі емоційного інтелекту та їх порівняння.
4. Модель емоційного інтелекту Д. Гоулмана.
5. Модель емоційного інтелекту Дж. Майєра - П.Саловея - Д.Карузо.
6. Міжнаукові зв'язки у вивченні емоційного інтелекту та його різновидів.
7. Поняття «емоційний інтелект».
8. Складові емоційного інтелекту.
9. Функції емоційного інтелекту.
10. Біологічні та соціальні передумови становлення емоційного інтелекту.
11. Значення емоційного інтелекту в житті людини.
12. Способи оцінки емоційного інтелекту.
13. Самопізнання та самооцінка в структурі емоційного інтелекту.
14. Якості особистості як прояви та показники розвитку емоційного інтелекту.
15. Емоції та почуття. Їх види та призначення.
16. Вияви емоцій.
17. Розпізнавання емоцій у вербальній комунікації.
18. Розпізнавання емоцій у невербальній комунікації.
19. Сутність поняття «емпатія».
20. Рівні розвитку емпатії.
21. Вікові особливості емоційно-вольового розвитку зростаючої

особистості.

22. Індивідуальні особливості вияву емоцій у дітей молодшого шкільного віку.

23. Емоційна освіта як засіб розвитку емоційного інтелекту.

24. Особливості розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.

25. Показники оптимального рівня емоційного інтелекту молодших школярів.

26. Взаємозв'язок між розвитком емоційного інтелекту та поведінкою зростаючої особистості.

27. Діагностичний інструментарій у вивченні емоційного інтелекту та його складових.

28. Емпіричні методи дослідження емоційного інтелекту.

29. Новітні методики дослідження емоційного інтелекту зростаючої особистості.

30. Провідні умови успішного розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.

31. Формування емоційного інтелекту в умовах нової української школи.

32. Програмове забезпечення розвитку емоційного інтелекту молодших школярів.

33. Форми, методи і засоби забезпечення емоційності освітнього процесу в сучасній початковій школі.

34. Емоційно комфортне освітнє середовище класу.

35. Етапи формування емоційного інтелекту зростаючої особистості.

36. Напрями роботи з формування емоційного інтелекту зростаючої особистості.

37. Методи та прийоми розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.

38. Програми педагогічного супроводу розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.

39. Вправи на розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості.

40. Драматизація як провідний метод розвитку емоційного інтелекту молодших школярів.

41. Дослідницький підхід як засіб формування емоційного інтелекту молодших школярів.

42. Роль емоційного інтелекту в професійній діяльності педагога.
43. Сучасний урок як основна форма розвитку емоційного інтелекту в початковій школі.
44. Методичні засади розвитку емоційного інтелекту молодших школярів у позаурочний час.
45. Інтерактивні форми і методи навчання як чинник впливу на формування та розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості.
46. Антистресове дихання.
47. Способи розрядки емоцій.
48. Навички усвідомленого самоконтролю поведінки.
49. Особливості емоційного спілкування в освітньому середовищі.
50. Емоційний інтелект як запорука успішного навчання.
51. Емоційна компетентність вчителя.
52. Атмосфера емоційного комфорту як одна із умов розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.
53. Емоційність освітнього процесу як одна із умов розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.
54. Партнерська взаємодія всіх учасників освітнього процесу як одна із умов розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.
55. Емоційне спілкування в освітньому середовищі як одна із умов розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.
56. Емоційний інтелект у структурі саморегуляції емоційного стану особистості.
57. Діагностика емоційного інтелекту зростаючої особистості.
58. Проективні методики діагностики емоційного інтелекту зростаючої особистості.
59. Техніки розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.
60. Практичні поради педагогам щодо розвитку емоційного інтелекту зростаючої особистості.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО КУРСУ

1. Термін «емоційний інтелект» визначають як

а) інтегративну особистісну властивість, яка зумовлюється динамічною єдністю афекту та інтелекту через взаємодію емоційних, когнітивних, поведінкових та мотиваційних особливостей і спрямована на розуміння власних емоцій та емоційних переживань інших, забезпечує управління емоційним станом, підпорядкування емоцій розуму, сприяє самопізнанню та самореалізації через збагачення емоційного та соціального досвіду

б) емоційно-інтелектуальну здатність, що полягає в емоційній сенситивності, обізнаності та здатності управляти емоціями, які дозволяють людині контролювати відчуття психічного здоров'я та внутрішньої гармонії

в) сукупність ментальних здібностей для розуміння власних емоцій і емоцій інших людей

г) усі відповіді правильні

2. Американський журналіст і психолог, який у праці «Emotional Intelligence» на матеріалах психологічних досліджень та опитувань довів, що успіх в житті залежить не стільки від логічного інтелекту IQ, скільки від здібностей керувати своїми емоціями EQ:

а) К.Роджерс

б) А.Маслоу

в) Х.Перельман

г) Д. Гоулман

3. Дж. Майер і П. Саловей у структурі емоційного інтелекту виділяють:

а) п'ять компонентів

б) два компоненти

в) три компоненти

г) чотири компоненти

4. Фундатор теорії множинного інтелекту, автор праці «Межі розуму: теорія множинного інтелекту»

а) Н. Холл

б) Р. Бар-Он

в) Д. Гоулман

г) Г. Гарднер

5. Представники змішаної моделі емоційного інтелекту

а) Н. Холл, Г. Гарднер

б) Дж. Майєр, П. Саловей

в) К. Роджерс, К. Юнг

г) Р. Бар-Он, Д. Гоулман

6. Дж. Майєр і П. Селовей представили емоційний інтелект у вигляді

а) моделі рис особистості, які сприяють успіху

б) моделі емоційної самоєфективності

в) моделі компетенцій, пов'язаних з обробкою та перетворенням емоційної інформації

г) моделі здібностей, в якій подана ідея про перетин емоцій та пізнання

7. Вчені, які запропонували перше визначення емоційного інтелекту і показали, що його можна виміряти

а) К. Роджерс, К. Юнг

б) Р. Бар-Он, Д. Гоулман

в) Н. Холл, В. Вундт

г) Дж. Майєр, П. Саловей

8. Витоки концепції ЕІ як фактору гармонізації особистості сягають часів

а) доби Відродження

б) епохи Середньовіччя

в) епохи Просвітництва

г) доби Античності

9. У зарубіжній історії вивчення емоційного інтелекту на перетині ХХ-ХХІ століть Дж. Майєр виділяє

а) три періоди

б) шість періодів

в) чотири періоди

г) п'ять періодів

10. Уперше в психології соціальний інтелект як складову загального інтелекту виокремив

а) В. Вунд

б) Д. Векслер

в) Г. Гарднер

г) Е. Торндайк

11. Термін «емоційний інтелект» набуває широкої популярності, а коло досліджень розширюватися протягом

- а) сьомого періоду формування уявлень про ЕІ
- б) шостого періоду формування уявлень про ЕІ
- в) п'ятого періоду формування уявлень про ЕІ
- г) четвертого періоду формування уявлень про ЕІ

12. Найбільш відомою, теоретично і емпірично розробленою моделлю ЕІ як здібності, є концепція, запропонована

- а) В.Вундтом, Е.Торндайком
- б) Г.Гарднером, Д.Векслером
- в) Д.Гоулманом, Г.Гарднером
- г) Дж. Майєром, П.Саловеем

13. Структура ЕІ згідно з теорією Р. Бар-Она складається

а) з двох основних компонентів, ЕІ визначається як вид розумової саморегуляції

б) із семи основних компонентів, ЕІ розглядається у двох формах: міжособистісний і внутрішньоособистісний

в) із чотирьох компонентів, ЕІ розглядається як здатність людини тлумачити власні емоції і емоції оточуючих з тим, аби використовувати отриману інформацію для реалізації власних цілей

г) з п'яти основних компонентів, ЕІ становить множинність некогнітивних здібностей і звичок, що впливають на можливості індивіда успішно долати перешкоди і тиск оточення

14. Теорія соціального інтелекту отримала розвиток у працях (оберіть правильний варіант відповіді)

- а) К. Роджерса, З. Фрейда, Е. Фромма, Д.Юма,
- б) Д.Векслера, Г.Гарднера, Дж. Дьюї, Е. Еріксона
- в) Г.Зіммеля, Д.Гоулмана, А.Піаже, Е.Торренса
- г) Е.Торндайка, Г.Олпорта, Дж. Гілфорда, Г.Айзенка

15. Описуючи людей з розвиненим емоційним інтелектом, цей дослідник наголошував на тому, що вони добре розуміють власні емоції (самосвідомість); добре керують власними емоціями (самоконтроль); з емпатією ставляться до інших людей (мають соціальне розуміння); добре справляються з емоціями інших людей (уміють керувати взаємовідносинами). Назвіть прізвище цього вченого

- а) Е.Торндайк
- б) Дж. Гілфорд,
- в) Г.Гарднером
- г) Д.Гоулман

16. Емоційний інтелект сприяє розвитку

- а) емпатії
- б) логічного мислення
- в) стресостійкості
- г) усі відповіді правильні

17. Асертивність - це (оберіть правильний варіант відповіді)

а) ідеальний душевний стан людини, за якого вона відчуває незворушність і повний душевний спокій

б) вчення, у якому проповідують необхідність обмеження, стримування і придушення органічних потреб і чуттєвих бажань для досягнення моральної досконалості

в) психічний стан людини, який характеризується цілковитою втратою інтересу до життя, здатності переживати емоційне піднесення і радість

г) уміння людини впевнено і гідно поводитись, наполегливо відстоювати свої права чи точку зору, не зневажаючи прав інших

18. Синоніми до поняття «емоційний інтелект»

а) емоційна компетентність, емоційна грамотність, емоційна культура

б) емоційна зрілість, емоційна розумність, емоційна обдарованість

в) емоційне самоусвідомлення, емоційне мислення, емоційна грамотність

г) усі відповіді правильні

19. Спільним конструктором усіх моделей ЕІ є (оберіть правильний варіант відповіді)

а) здатність людини до розуміння емоцій та мотивації своєї діяльності

б) здатність людини до конструктивної комунікативної поведінки

в) здатність до емоційного мислення та саморегуляції

г) здатність людини здійснювати ідентифікацію, розуміння емоцій та управління ними

20. Е.Носенко, українська дослідниця проблеми емоційного інтелекту, для розкриття змісту цього феномену запропонувала використовувати термін, якому притаманна стресозахисна й адаптивна функція

- а) емоціна стійкість
- б) емоціна радість
- в) емоційна сталість
- г) емоційна розумність

21. На думку вітчизняної дослідниці М.Шпак, емоційний інтелект необхідно розглядати в контексті категорії

- а) інформативність
- б) рефлексивність
- в) підприємливість
- г) діяльність

22. До провідних функцій емоційного інтелекту М.Шпак відносить

- а) акумулюючу, виховну, захисну
- б) вербальну, темпоральну, єднальну
- в) фасилітативну, рефлексивну, імітативну
- г) регулюючу, стресозахисну, адаптивну

23. Розвинений ЕІ - запорука

- а) високого рівня кінстетичних відчуттів
- б) схильності до депресії
- в) запобігання дислалії та дислексії
- г) успішної комунікації та партнерства

24. Соціалізація як складова емоційного інтелекту передбачає

а) здатність розуміти власні емоції та оцінювати свої негативні емоції

б) здатність мотивувати себе та радіти своїм власним досягненням

в) уміння ідентифікувати та розуміти емоції інших

г) навички комунікації та здатність вирішувати конфлікти

25. Індикатори розвитку самосвідомості, самоконтролю, соціального розуміння, керування взаємовідносинами як складових емоційного інтелекту

- а) точність оцінки і вираження емоцій
- б) домінування над власними емоціями і бажаннями
- в) успішні контакти з різними людьми, ефективна взаємодія
- г) усі відповіді правильні

26. Емоційний стан особистості – це

- а) внутрішня емоційна ситуація, зумовлена певними обставинами, умовами
- б) сукупність емоційних ознак, рис, що характеризують особистість у даний момент відповідно до певних вимог щодо якості, ступеня готовності й т.ін.
- в) емоційне самопочуття або настрої особистості
- г) усі відповіді правильні

27. Чи є тотожними поняття «емоція» і «емоційний стан»?

- а) правильної відповіді немає
- б) так, оскільки сплеск певної емоції спричиняє певний емоційний стан
- в) безперечно, оскільки емоційний стан особистості залежить від тієї чи іншої емоції
- г) ці поняття не є тотожними, оскільки «емоція» - це психічне явище, яке існує в межах психічної сфери особистості, а «емоційний стан особистості» - це психосоматичне явище, яке охоплює всю особистість як цілісну систему.

28. Суть якого поняття розкриває подане визначення: «психологічна стратегія та спосіб подолання людиною стресової ситуації»?

- а) коучинг
- б) клінінг
- в) картинг
- г) копінг

29. «Колесо емоцій» Роберта Плутчика – це

- а) психологічна гра для дошкільнят
- б) метод релаксації
- в) психологічна техніка подолання тривожності
- г) візуалізація емоційного спектра людини

30. Окремі різновиди емоційних станів

- а) алекситимія, алалія, афазія

- б) ригідність, сензитивність, імпульсивність
- в) байдужість, егоїзм, пристрасть
- г) афект, фрустрація, емоційний стрес

31. Правопівкульний тип мислення пов'язаний із

- а) корекційним інтелектом
- б) адаптивним інтелектом
- в) штучним інтелектом
- г) невербальним інтелектом

32. Термін «стрес» у науковій літературі трактується як

а) негативний емоційний стан, що виникає у людини при появі уявної або реальної загрози для життя чи життєвого благополуччя

б) незручність, зумовлена відсутністю належних умов для нормальної життєдіяльності людини

в) стан надмірної захопленості, що характеризується високою збудженістю

г) стан психічного напруження, що виникає у людини в процесі діяльності, ускладненої певними обставинами

33. Нездатність особи називати емоції, пережиті нею самою або іншими людьми, тобто переводити їх у вербальний план характеризує таке явище, як

- а) амнезія
- б) амімія
- в) афазія
- г) алекситимія

34. Суть якого терміну розкриває подане визначення: «Специфічна форма відображення дійсності, в якій виявляється стійке суб'єктивно-емоційне ставлення людини до предметів і явищ, які вона пізнає і змінює відповідно до своїх потреб»?

- а) свідомість
- б) асертивність
- в) конформізм
- г) почуття

35. Найбільш руйнівною емоцією вважають

- а) сором
- б) сум
- в) нудьгу

г) гнів

36. Емоційний тип емпатії

- а) ґрунтується на інтелектуальних процесах
- б) виявляється як здатність людини передбачати афективні реакції іншого в конкретних ситуаціях
- в) ґрунтується на порівняннях і аналогіях
- г) заснований на механізмах проєкції та наслідування моторних і афективних реакцій іншого

37. Основна причина підвищення тривожності дітей

- а) низька самооцінка
- б) завищена самооцінка
- в) ліберальний стиль виховання
- г) авторитарний стиль виховання

38. Суть якого терміну розкриває подане визначення: «здатність індивіда емоційно реагувати на переживання інших людей, розуміти їх стан, відчуття і думки»?

- а) емотивність
- б) експресивність
- в) рефлексія
- г) емпатія

39. Оберіть варіант відповіді, де вказане правильне визначення поняття емоцій

- а) опосередкована нервовою системою закономірна реакція організму на дію зовнішніх або внутрішніх подразників
- б) стійке емоційне ставлення до значущих для людини явищ
- в) раптовий порив чи спонукання до здійснення чогось, поштовх до дії
- г) психічні стани і процеси, в яких відображається безпосереднє, ситуативне переживання життєвих явищ, зумовлене їх відношенням до потреб суб'єкта

40. Аналізуючи емоційні стани людини, американський психолог Керолл Ізард виокремив «фундаментальні» емоції, до яких відніс (оберіть правильний варіант відповіді)

- а) страх, гнів, огиду
- б) сором, презирство, провину
- в) інтерес, радість, здивування, страждання
- г) усі відповіді правильні

41. До соціальних, або вищих емоцій відносять

- а) первинні, вторинні, множинні
- б) конструктивні, експресивні, ситуативні
- в) імпульсивні, рефлексивні, регуляційні
- г) моральні, естетичні, інтелектуальні

42. Відсутність інтенсивного позитивного емоційного контакту між немовлям і дорослим призводить до явища

- а) остракізму
- б) гедонізму
- в) нарцисизму
- г) госпіталізму

43. Поняття «емоційна культура особистості» трактується як

а) особистісне утворення, що репрезентується осмисленістю емоцій, ареалом переживань, усталеною орієнтацією особистості в процесі індивідуальної життєдіяльності на загальноприйняті способи їх вираження

б) усвідомленість емоцій і почуттів як цінності особистості, що забезпечує кращий розвиток психологічних та загальнолюдських якостей, розуміння свого «Я», краще засвоєння особистісних вмінь та навичок

в) визначений рівень психологічного розвитку, що забезпечує здатність особистості адекватно виявляти власні емоції і реагувати на емоції інших

г) усі відповіді правильні

44. Суть якого терміну розкриває подане визначення: «сильне і короткочасне нервово збудження, емоційний стан, що супроводжується різко вираженими руховими проявами, змінами у діяльності внутрішніх органів, втратою вольового контролю за власними діями і бурхливим вираженням емоцій»?

- а) агресія
- б) атракція
- в) афазія
- г) афект

45. До структурних компонентів емоційного інтелекту відносять (оберіть правильний варіант відповіді)

- а) рефлексійний, рольовий, рекреаційний, розвивальний

б) креативний, конативний, конгруентний, комунікативний

в) інтелектуальний, соціальний, регулятивний, перцептивний

г) когнітивний, афективний, конативний, комунікативний

46. Фактори, що визначають емоційний розвиток дитини

а) освіченість батьків, рівень матеріального достатку в родині, фобії

б) апатія, антипатія, алалія

в) сумлінність вихователя, здібності, стан душі

г) оточення, властивості темпераменту, домінування правої півкулі мозку

47. Фактори, що свідчать про розвиток емоційного інтелекту дитини

а) не просить про допомогу, коли відчуває сильні негативні емоції

б) майже не говорять про свої емоції

в) бурхливо реагує на емоції, взаємодіє з однолітками

г) вербалізує свої емоції, уміє слухати інших, адекватно сприймає критику

48. До емпіричних методів дослідження ЕІ відносять

а) спостереження, бесіди

б) усне та письмове опитування, тестування

в) практичні завдання

г) усі відповіді правильні

49. Поширений діагностичний метод дослідження емоційного інтелекту зростаючої особистості, який на підставі обміну вербальними повідомленнями дозволяє отримати інформацію безпосередньо, дозволяє дізнатися про дії дитини в штучно змодельованій ситуації, виявити необхідні риси характеру, особливості суб'єктивного світу

а) анкетування

б) співпраця

в) тестування

г) бесіда

50. Для з'ясування кількості емоцій, які можуть назвати учні 1-2 класів застосовують методику Е. Іванової «Словник емоцій» і «Тест лицьової експресії» (опитування дітей щодо

відомих їм емоцій та впізнавання емоцій літературних героїв, зображених на малюнках). До високого рівня поінформованості відносять дітей, які назвали:

а) не менше трьох емоцій і описали не менше двох малюнків

б) не менше чотирьох і описали не менше трьох малюнків

в) не менше п'яти і описали не менше чотирьох малюнків

г) сім та більше емоцій і описали п'ять і більше малюнків

51. Автор творів «Усмішка», «Покинуте кошеня», «Соромно перед соловейком», що викликають у дітей яскраві емоційні переживання і які варто використовувати для проведення бесіди з метою дослідження розвитку емоційного інтелекту

а) Костянтин Ушинський

б) Софія Русова

в) Зірка Мензатюк

г) Василь Сухомлинський

52. Метод впливу на емоційний стан дитини за допомогою творчості, використання мистецтва

а) психогімнастика

б) сугестія

в) екскурсія

г) арт-терапія

53. В аутогенних тренуваннях вплив на стан нервової системи та емоційну сферу відбувається за допомогою (оберіть повний варіант відповіді)

а) активізації тону м'язової системи, концентрації дихання, масажу

б) застосування анаболіків, гучної музики, ароматичних масел

в) вживання заспокійливих препаратів, нормалізації частоти скорочень серцевого м'язу, чашечки кави з шоколадом

г) зниження тону м'язової системи, самонавіювання, спокійного дихання

54. Поняття ненасильницького спілкування визначається як

а) концепція взаємодії між людьми, що ґрунтується на розумінні один одного і взаємоповазі

б) технологія вибудовування діалогу між учасниками освітнього процесу, вид ефективної комунікації

в) спосіб розвитку емоційного інтелекту, метод комунікації який ґрунтується на емпатії

г) усі відповіді правильні

55. До компонентів ненасильницького спілкування відносять

а) вимогу, сугестію, реакцію, рефлексію

б) кінесику, проксемику, міміку, пантоміміку

в) установку, увагу, уяву, вміння

г) спостереження, почуття, потреби, прохання

56. Три основні ефекти, які можуть виникати у результаті саморегуляції

а) апатія, депресія, самоізоляція

б) ейфорія, тривожність, сенсифілізація

в) депривація, фрустрація, фасцинація

г) заспокоєння, відновлення, активізація

57. До якого виду емоційної саморегуляції особистості належить та, що спрямована на усунення причин емоційного дискомфорту, досягається шляхом осмислення та переосмислення власних потреб і цінностей, а також породження нових життєвих смислів?

а) несвідома відновлювальна

б) несвідома емоційна

в) свідомі вольова

г) свідомі смислова

58. У результаті цього стилю виховання в дитини розвивається невпевненість у собі, страх, мстивість, агресивність по відношенню до слабших, низька самооцінка. Це стиль

а) індиферентний

б) ліберальний

в) хаотичний

г) авторитарний

59. Зміст якого поняття розкриває подане визначення: «своєрідна розумова дія, спрямована на приведення психіки людини в стан глибокого зосередження на одному об'єкті,

яке досягається повним тілесним розслабленням і усуненням всіх зовнішніх і внутрішніх факторів?»

- а) адаптація
- б) спостереження
- в) переконання
- г) медитація

60. Скільки вправ включає аутогенне тренування?

- а) три
- б) чотири
- в) шість
- г) сім

61. Умовою позитивного емоційного розвитку дитини, її емоційного благополуччя є

- а) тривалий процес особливого ставлення з боку дитини або групи дітей до іншої дитини або дітей
- б) постійне схвалення батьками вчинків дитини
- в) приклад поведінки дорослих
- г) опіка і любов дорослих

62. Емоційна саморегуляція передбачає

- а) здатність до медитації
- б) здатність до адекватної оцінки вчинків інших
- в) здатність до систематизації інформації
- г) здатність управляти своїм емоційним станом

63. Найважливішим індикатором емоційної стійкості є

- а) рівень агресивності
- б) рівень асертивності
- в) рівень емотивності
- г) рівень саморегуляції

64. Низький рівень майже всіх параметрів емоційно-вольового розвитку: дисциплінованості, наполегливості, витримки, самостійності, організованості, працьовитості, самоконтролю, мотивації характерні для

- а) учнів 1- 4 класів
- б) учнів третього класу
- в) учнів другого класу
- г) учнів першого класу

65. Основним джерелом емоцій молодших школярів є (оберіть правильний варіант відповіді)

- а) взаємини з однолітками у колективі
- б) читання літератури
- в) навчальна й ігрова діяльність
- г) усі відповіді правильні

66. Найпопулярнішим і загальноновизнаним для визначення рівня емоційного інтелекту є тест, який створили

- а) Н.Шуте, Р. Бар-Он
- б) Г.Гарднер, Д.Гоулман
- в) Дж. Гілфорд, Е.Торндайк
- г) Дж. Майер, П.Саловей

67. Емоційність освітнього процесу у початковій школі забезпечує:

- а) цікавий дидактичний та емоційно насичений матеріал підручників
- б) ігрові методи, мультимедійні засоби
- в) інтерактивні форми і методи навчання
- г) усі відповіді правильні

68. Зміст якого поняття розкриває визначення: Розігрування в ролях художнього літературного твору і відтворення характерних рис його героїв із збереженням послідовності авторського сюжету?

- а) антреприза
- б) інтерпретація
- в) декламація
- г) драматизація

69. У Державному стандарті загальної початкової освіти емоційний інтелект позначено як

- а) основну позицію педагогіки партнерства
- б) один із дев'яти компонентів формули нової школи
- в) одну із десяти ключових компетентностей НУШ
- г) наскрізне вміння, спільне для всіх ключових компетентностей

70. До основних компонентів емоційної компетентності вчителя сучасної початкової школи в контексті вимог Нової української школи відносять

- а) здатність впливати на емоційний стан учнів
- б) здатність розуміти, сприймати емоції інших
- в) здатність керувати емоціями інших
- г) усі вказані вище

71. У скандинавських країнах педагогіку співробітництва називають (оберіть правильний варіант відповіді)

- а) педагогікою копінгу
- б) педагогікою декалогу
- в) педагогікою полілогу
- г) педагогікою діалогу

72. Основним джерелом емоцій молодших школярів є

- а) рольові моделі батьків, які подають дитині приклад емоційного спілкування
- б) особистий приклад вчителя, який дозволяє молодшим школярам правильно ідентифікувати емоції
- в) комп'ютерні ігри, які викликають у дітей ті чи інші емоції
- г) ігрова і навчальна діяльність у процесі якої розвиваються всі види почуттів

73. У нормативних документах в галузі освіти наголошується на тому, що нова школа має працювати на засадах педагогіки партнерства, в основі якої – (оберіть повний варіант відповіді)

- а) взаємодія та співпраця між учителем, адміністрацією і батьками
- б) комунікація, взаємодія та співпраця між учителем, представником правоохоронних органів і психологом
- в) конструктивна взаємодія між вчителем, соціальним педагогом і психологом
- г) спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками

74. Молодші школярі сприймають невербальну емоційну інформацію краще

- а) за мовою простору
- б) за жестами
- в) за позою співрозмовника
- г) за виразом обличчя

75. Ефективним засобом запобігання шкільній тривожності та дезадаптивній поведінці у початковій школі є (оберіть правильний варіант відповіді)

- а) нові друзі
- б) суворий контроль поведінки та виконання навчальних завдань
- в) обмеженість у спілкуванні з однолітками
- г) емпатійна поведінка вчителя та ненасильницьке спілкування

76. Оберіть рядок, де вказані вправи, спрямовані на розвиток емпатійних здібностей та усвідомлення молодшими школярами емпатійного сприйняття

- а) «Яскраві емоції», «Емоції та тіло»
- б) «Коробка емоцій», «Ритмічне дихання»
- в) «Сердиті кульки», «Опануй себе»
- г) «Як вчинити», «Уяви себе на місці...»

77. Набуття здібностей, що притаманні людині з високим рівнем розвитку емоційного інтелекту, - таких особистісних характеристик, як відповідальність, толерантність, саморозвиток, позитивне мислення і ставлення до світу – очікувані результати реалізації в навчанні молодших школярів

- а) діяльнісного підходу
- б) компетентнісного підходу
- в) комунікативного підходу
- г) особистісно зорієнтованого підходу

78. На думку Т.Котик, автора навчально-методичного посібника «Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи», найбільш спрямованим на формування емоційного інтелекту молодших школярів є зміст таких освітніх галузей (вказати варіант з повною відповіддю)

- а) здоров'язбережувальної, математичної, мовно-літературної, технократичної освітніх галузей
- б) соціальної, естетичної, природничої, історичної освітніх галузей
- в) мовно-літературної, математичної, синкретичної, розвивальної освітніх галузей

г) мовно-літературної, соціальної, здоров'язберезувальної та інформатичної освітніх галузей

79. Просвітницька робота з учнями як вид діяльності вчителя, що забезпечує розвиток емоційного інтелекту зростаючої особистості передбачає (оберіть правильний варіант відповіді)

а) вивчення індивідуальних особливостей, емоційних станів дитини, ставлення молодших школярів до навколишнього світу, до себе, інших; вивчення наявних порушень емоційної сфери

б) упровадження тренінгів, майстер-класів щодо розвитку емоційного інтелекту; створення ситуації успіху, почуття безпеки, впевненості у своїх силах; програвання реальних і вигаданих життєвих ситуацій; арттерапія, казкотерапія, лялькотерапія, кольоротерапія, музикотерапія, танцювальна терапія, психогімнастика, дихальні практики

в) урахування типу темпераменту, особливостей нервової системи при організації педагогічної взаємодії; природовідповідне навчання на основі карти емоційного розвитку; пізнання та врахування емоційного стану інших людей

г) роз'яснення загальноприйнятих правил поведінки і соціально схвалюваних способів прояву емоцій; збагачення уявлень і збільшення обсягу знань про емоційну культуру та її роль у взаєминах з однолітками і дорослими; вивчення з дітьми емоцій і фраз, які допоможуть правильно передати емоційний стан

80. Кінцевим продуктом формування емоційного інтелекту особистості стає

а) розвиток особистості в психічному напрямку

б) формування наукового світогляду

в) залучення до професійної діяльності

г) самостійне прийняття рішення через осмислення емоцій

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамова Г.С. Психологія лише для студентів: навч. посіб. Київ : Вид-во «Прометей», 2018. 513 с.
2. Баришнікова Є. В. Психологія дітей молодшого шкільного віку: навч. посіб. Одеса : Одеський державний гуманітарно-педагогічний університет, 2018. 174 с.
3. Басюк Н.А. Емоційний інтелект і психічне здоров'я учасників освітнього процесу : навчальний посібник. Житомир, 2024. 140 с.
4. Безпечний простір. *Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів*. Навчально-методичний посібник. Вид. 3-тє, доп., виправ. / Богданов С.О., Гніда Т.Б., Залеська О.В., та ін. / Заг. ред. : Чернобровкін В.М., Панок В.Г. Київ : Унів. Вид -во ПУЛЬСАРИ, 2021. 368 с.
5. Борг Джеймс. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Фабула, 2019. 304 с.
6. Вирішую конфлікти та будую мир навколо себе. Базові навички медіації однолітків. Навчально-методичний посібник. / Андрєєнкова В.Л., Левченко К.Б. та ін. К.: ФОП Нічога С.О. 2020. 200 с.
7. Вітфілд. Р. Управління емоціями. Створення гармонійних відносин. К. : Центр навчальної літератури. 2019. 224 с.
8. Вовченко О.А.. Концептуалізація феномену емоційного інтелекту підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку: монографія. Київ : ЮНІСОФТ, 2021. 450 с.
9. Гарді, Б. Не примушуй себе. Альтернатива силі волі. Київ: Наш формат, 2019. 314 с.
10. Гарт С., Годсон В. Клас без провини: інструменти для розв'язання конфліктів і сприяння розвитку міжособистісного інтелекту. Харків: Вид-во Ранок, 2020. 256 с.
11. Голідей, Р. Зберігайте спокій. Щоденна інструкція з вирішення проблем / пер. ЯщукА. Київ: Наш формат, 2019. 472 с.
12. Гоулман Д. Емоційний інтелект (пер. з англ. С.– Л. Гумецької). Х.: Віват, 2020. 512 с.

13.Девідсон Р., Гоулман Д. Нове Я. Вплив медитації на свідомість, тіло й мозок. Київ: Наш формат, 2019. 346 с.

14.Дерев'янка С.П. Психологія емоційного інтелекту: Навчально-методичні рекомендації до спецкурсу. Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2023. 80 с.

15.Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби : метод. рек. / авт.-упор.: В.М. Горленко, В.Д. Острова та ін.; за заг. ред. В.Г. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 106 с.

16.Емоційний інтелект лідера у сфері бізнесу: навчальний посібник / А.Є. Книш; за заг. ред. О. Г. Романовського, С.В. Калашникової. К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2020. 220 с.

17.Кальчева О.Ю., Місяк О.К. Управління гнівом: навч.-метод. посіб. Київ, 2016. 67 с.

18.Карпенко, Є. Емоційний інтелект у дискурсі життєздійснення особистості. Монографія. Дрогобич: Посвіт, 2020. 436 с

19.Кічук А.В. Особистісні особливості психоемоційного здоров'я студентів : монографія. Ізмаїл : ІДГУ, 2020. 406 с.

20.Ковальчук В.А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 100 с.

21.Козлова В. Технологія EQ-BOOST. Як використовувати емоційний інтелект у бізнесі та житті. Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. 176 с.

22.Комплект освітніх програм «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації». / В.Л. Андрєєнкова, К.Б. Левченко, Н.В. Лунченко, М.М. Матвійчук. Київ : ТОВ «Агентство Україна», 2018. 144 с.

23.Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів «Безпечний простір» : навчально-методичний посіб. Київ : НаУКМА, ГЛІФ Медіа, 2017. 208 с.

24.Котик Т.М. Нова українська школа : теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. для вчителів початкової школи. Тернопіль : Астон, 2020. 192 с.

25. Крайнюк В.М. Психологія стресостійкості особистості: монографія. К.: Ніка-Центр, 2017. 432 с.
26. Культура миру. Посібник толерантності / Микола Капітоненко та ін. Київ, 2018. 94 с.
27. Макке. Р. Розуміння емоцій. Київ: Простір, 2019. 288 с.
28. Матійків І.М. Тренінг емоційної компетентності: навчально-методичний посібник. Київ: Педагогічна думка, 2021. 112 с.
29. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник / Кірик М.Ю., Данилова Л.І. Львів: Світ, 2019. 136 с.
30. Нова українська школа: освітній простір учня початкової школи: навчально-методичний посібник / Цимбалару А.Д. К: Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с.
31. Носенко Е.Л. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції. К.: Вища школа, 2020. 126 с.
32. Носенко Е.Л. Емоційний інтелект як чинник досягнення життєвого успіху: монографія / Е.Л. Носенко, А.Г. Четверик-Бурчак. К.: Вид-во «Освіта України», 2016. 182 с.
33. Партнерська взаємодія вчителів і батьків у контексті Нової української школи : метод. посіб. / за ред. Л.М. Загрійчук, Г.Д. Стрільчик. Івано-Франківськ, 2019. 279 с.
34. Розвиток емоційної сфери дітей: сутність та специфіка: навч.-метод. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини; уклад. : Н.Д. Трофаїла. Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. 135 с.
35. Розенберг М. Мова життя. Ненасильницьке спілкування. Харків: Ранок, 2020. 256 с.
36. Роль соціального та емоційного інтелекту як найважливіших soft-skills XXI століття в освітньому процесі : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 6 березня – 16 квітня 2023. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. 472 с.
37. Савчин М.В. Загальна психологія : навчальний посібник. ВЦ «Академія». 2024. 352 с.

38. Сивогракова З.А., Алексеєнко Н.В. Психологія емоцій. Регуляція емоцій Практикум з дисципліни «ПСИХОЛОГІЯ». Харків, 2017. 42 с.

39. Стратегії геніїв. П'ять найважливіших уроків від Білла Гейтса, Енді Гроува та Стіва Джобса / Майкл А. Кусумано, Девід Б. Йоффі; пер. з англ. – 4-вид. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2020. 256 с.

40. Теорія і практика підготовки майбутніх вихователів до емоційного розвитку дітей дошкільного віку : монографія / Трофаїла Наталія Дмитрівна; МОН України, Уманський державний педагогічний у-тет імені Павла Тичини. Умань: Візаві, 2019. 175 с.

41. Томчук С.М. Психологія тривоги, страху та агресії особистості в освітньому процесі : [монографія] / С. М. Томчук, М. І. Томчук. Вінниця : КВНЗ «ВАНО», 2018. 200 с.

42. Федорчук В.М. Тренінг особистісного зростання: навчальний посібник. Київ: Центручбової літ-ри, 2018. 250 с.

43. Хессон, Джилл. Кишенькова книжка емоційного інтелекту. Невеличкі вправи для інтуїтивного життя. Харків: Видавництво «Фабула», 2020. 176 с.

44. Хілі, Морін. Як приборкати тигра. Як навчити дитину керувати емоціями. Перекл. з англ. О. Ю. Богданова. Х.: Вид. група «Основа», 2023. 236 с.

45. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика : навч. посіб. Харків : НТУ «ХП», 2018. 246 с.

46. Шпак М.М. Психологія розвитку емоційного інтелекту молодших школярів : монографія. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2016. 372 с.

47. Як здобувати друзів і впливати на людей / Дейл Карнегі; пер. з англ. І. Іванченко. К.: Видавнича група КМ-БУКС, 2020. 256 с.

48. Яцюк Марія. Емоційний інтелект особистості (на хвилі Нової української школи): Навчально-методичний посібник. – Вінниця : Вид-во «Діло», 2019. 105 с.

49. Яцюк, М.В. Психологія саморегуляції особистості. Психологічний практикум / Укладач: Марія Яцюк. КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти». Вінниця, 2023. 81 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені І.В. Вернадського: www.nbuv.gov.ua

2. Актуальність емоційного інтелекту та емпатії для України. [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://www.empatia.pro/chomu-tse-aktualno-dlya-ukrayiny/>

3. Безпечне освітнє середовище та формування поведінки дітей в інтернеті – важливе завдання для Міністерства. Міністерство освіти і науки України : [сайт]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/bezpechne-osvitnye-169-seredovishe-ta-formuvannya-povedinki-ditej-v-interneti-vazhlive-zavdannya-dlyaministerstva>

4. Державний стандарт початкової загальної освіти. [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>

5. 10 стратегій для розвитку емоційного інтелекту учнів. [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://naurok.com.ua/post/10-strategiy-dlya-rozvitku-emociynogo-intelektu-uchniv>

6. Діагностика «емоційного інтелекту» (Н.Холл). [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://www.pdau.edu.ua/content/diagnostyka-emociynogo-intelektu-n-holl>

7. Емоційний інтелект і як його розвивати [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://www.sens.lviv.ua/shho-take-emocijnyj-intelekt-ta-yak-jogo-rozvyvaty/>

8. Емоційно-вольові психічні процеси [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://netship.narod.ru/Psycho/Pm4.htm>

9. Емоційний інтелект школярів: міфи, виклики та шляхи розвитку. [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://osvita.ua/school/method/93484/>

10. Емоції: академічні дослідження [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://psychologis.com.ua/index-4743.htm>

11. Емоції та емоційний інтелект. [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://naurok.com.ua/emoci-ta-emociyniy-intelekt-289601.html>

12. Закон України про дошкільну освіту. [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

13. Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

14. Ключі в країну емоцій. Психологія. Всеосвіта <https://vseosvita.ua> > ...

15. Маралів В.Р. Педагогіка і психологія ненасильства в освіті: навчальний посібник для бакалаврату і магістратури. 2017. [Електронний ресурс]. Режим доступу https://stud.com.ua/96387/pedagogika/problemi_pidgotovki_pedagogichnih_kadriv_roboti_osnovi_idey_pedagogiki_psihologiyi_nenasilstva#17

16. Методи дослідження емоційної сфери. [Електронний ресурс]. Режим доступу https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/329375/mod_resource/content/1/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%203-4.pdf

17. Методи розвитку емоційного інтелекту [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://kztkp.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/78/2023/04/metody-rozvytku-emotsijnoho-intelektu-1.pdf>

18. Методики розвитку емоційного інтелекту та емпатії. дослідження [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://www.empatia.pro/metody-rozvytku-ci-ta-empatiyi/>

19. Методичний посібник з теми: «Розвиток емоційного інтелекту учнів початкової школи». [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://naurok.com.ua/metodichniy-posibnik-rozvitok-emociynogo-intelektu-uchniv-pochatkovih-klasiv-392030.html>

20. Мішиха Л.П., Кахно І.В. Психотехнології розвитку емоційного інтелекту. [Електронний ресурс]. Режим доступу https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/08/EURASIANSIENTIFIC-CONGRESS_9-11.08.20.pdf C.238-244.

21. Нова українська школа. (2018). Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (1–4 клас), розроблена під керівництвом О.Я. Савченко. [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://osvita.ua/school/program/program-1-4/60407/>

22. Нова українська школа. (2018). Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (1–4 клас), розроблена під керівництвом Р.Б. Шияна. [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://osvita.ua/school/program/program-1-4/60408/>

23. Нова українська школа. Що таке емоційний інтелект, ненасильницьке спілкування та як мирно розв'язувати конфлікти. (2021). Електронний ресурс. Режим доступу <https://nus.org.ua/articles/shho-take-emotsijnnyj-intelekt-nenasylnytskespilkuvannya-ta-yak-myрно-rozv-yazuvaty-konflikty/>

24. Опитувальник диспозиційного емоційного інтелекту. URL: http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/psychological_faculty.html

25. Психодіагностичний інструментарій у вивченні емоційного інтелекту та його складових. URL: http://metodclaster.vn.ua/page/na_dop_met/5_2019/kaf_psiholog/La_b_psyhol/psychologu.pdf.

26. Соціально-емоційне навчання. Вправи проти панічних атак [Електронний ресурс]. Режим доступу https://montessoriuia.com/ua/think-equal-serial/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwiuC2BhDSARIsALOVfBIk13qXQBEp8k22OkQhIi28PiLrfykVDw17fg538WBfLJAMjssIJYaAuA6EALw_wcB

27. Стисле описання тесту емоційного інтелекту. URL: http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/psychological_faculty.html

28. Український центр Ненасильницького спілкування та примирення «Простір Гідності» [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://dignityspace.org/>

29. Філіппова Інеса. Емоційний інтелект як засіб успішної самореалізації. URL: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=72&c=1686>

30. Як говорити, щоб учні вас чули: ненасильницька комунікація. [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://osvitoria.media/experience/nenasylnytska-komunikatsiya-yak-govoryty-shhob-uchni-vas-chuly/>

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	6
ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	7
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	8
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	23
КОНТРОЛЬ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	30
КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДО КУРСУ.....	34
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО КУРСУ.....	37
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	54

Навчальне видання

Лариса Василівна **Мафтин**

**РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО
ІНТЕЛЕКТУ ЗРОСТАЮЧОЇ ОСОБИСТОСТІ**

Методичні рекомендації до вивчення курсу

Відповідальна за випуск **Романюк С.З.**

Технічна редакторка
та дизайн обкладинки **Кудрінська О.М.**

Підписано до друку 26.12.2024. Формат 60х84/16

Електронне видання

Ум.-друк. арк. 3,4. Обл.-вид. арк. 3,6. Зам. Н-110.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

58002, м. Чернівці, вул. Коцюбинського, 2

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №891 від 08.04.2002 р.